

SIKKERHEDSDATABLAD

i henhold til Forordning (EF) nr. 1907/2006

FlashGel™ System

Udgave 5.0

Revisionsdato 23.05.2024

Dato for sidste punkt:

29.04.2024

Dato for sidste punkt:

13.12.2016

PUNKT 1: Identifikation af stoffet/blandingen og af selskabet/virksomheden

1.1 Produktidentifikator

Produktnavn : FlashGel™ System

Materiale nummer : 57032

1.2 Relevante identificerede anvendelser for stoffet eller blandingen samt anvendelser, der frarådes

Anvendelse af stoffet/det kemiske produkt : Kun til brug ved undersøgelser.

Anbefalede begrænsninger i brugen : MÅ IKKE ANVENDES TIL GMP-FREMSTILLING ELLER ANVENDES IN VIVO ELLER DIAGNOSTISK PÅ MENNESKER ELLER DYR.

1.3 Nærmere oplysninger om leverandøren af sikkerhedsdatabladet

Firma : **Lonza Ltd**
Muenchensteinerstrasse 38
CH-4002 Basel, Switzerland
Business Telephone: +41 61 316 81 11

Lonza Verviers Sprl
Parc Industriel de Petit-Rechain
BE-4800 Verviers, Belgium
Business Telephone: +32 8732 1611

Lonza Cologne GmbH
Nattermannallee 1
DE-50829 Köln, Germany
Business Telephone: + 49 221 99 1990

E-mail adresse / Ansvarlig/udsteder : sds@lonza.com

1.4 Nødtelefon

Nødtelefon : Lonza Ltd, CH-4002 Basel, Switzerland
Telefon: +41 61 313 94 94 (24h)

PUNKT 2: Fareidentifikation

2.1 Klassificering af stoffet eller blandingen

Klassificering (FORORDNING (EF) Nr. 1272/2008)

Hudirritation, Kategori 2

H315: Forårsager hudirritation.

Øjenirritation, Kategori 2

H319: Forårsager alvorlig øjenirritation.

Hudsensibilisering, Kategori 1

H317: Kan forårsage allergisk hudreaktion.

2.2 Mærkningselementer

Etikettering (FORORDNING (EF) Nr. 1272/2008)

FlashGel™ System

Farepiktogrammer	:	
Signalord	:	Advarsel
Faresætninger	:	H315 Forårsager hudirritation. H317 Kan forårsage allergisk hudreaktion. H319 Forårsager alvorlig øjenirritation.
Sikkerhedssætninger	:	Forebyggelse: P261 Undgå indånding af pulver/ røg/ gas/ tåge/ damp/ spray. P264 Vask huden grundigt efter brug. P280 Bær beskyttelseshandsker/ øjenbeskyttelse/ ansigtsbeskyttelse. Reaktion: P333 + P313 Ved hudirritation eller udslet: Søg lægehjælp. P337 + P313 Ved vedvarende øjenirritation: Søg lægehjælp. P362 + P364 Alt tilsmudset tøj tages af og vaskes inden genanvendelse.

Farebestemmende komponent(er) for etikettering:
tetrabutylammoniumhydroxid

2.3 Andre farer

Dette stof/blanding indeholder ingen komponenter, der anses for at være enten persistente, bioakkumulerende og toksiske (PBT) eller meget persistente og meget bioakkumulerende (vPvB) ved niveauer på 0,1% eller højere.

Miljøoplysninger: Substansen/blandingen indeholder ikke komponenter, der anses at have egenskaber med hormonforstyrrende virkning i henhold til REACH Artikel 57(f) eller Kommissionens delegerede forordning (EU) 2017/2100 eller Kommissionens forordning (EU) 2018/605 på niveauer på 0.1 % eller derover.

Toksikologiske oplysninger: Substansen/blandingen indeholder ikke komponenter, der anses at have egenskaber med hormonforstyrrende virkning i henhold til REACH Artikel 57(f) eller Kommissionens delegerede forordning (EU) 2017/2100 eller Kommissionens forordning (EU) 2018/605 på niveauer på 0.1 % eller derover.

PUNKT 3: Sammensætning af/oplysning om indholdsstoffer

3.2 Blandinger

Komponenter

Kemisk betegnelse	CAS-Nr. EF-Nr. Indeks-Nr. REACH Registreringsnummer	Klassificering	Koncentration (% w/w)
tetrabutylammoniumhydroxid	2052-49-5 218-147-6	Flam. Liq. 3; H226 Acute Tox. 4; H302 Skin Corr. 1B; H314 Eye Dam. 1; H318 Skin Sens. 1; H317	>= 1 - < 3

FlashGel™ System

		Estimat for akut toksicitet	
		Akut oral toksicitet: 1 000 mg/kg	

Til forklaring af forkortelser se punkt 16.

PUNKT 4: Førstehjælpsforanstaltninger

4.1 Beskrivelse af førstehjælpsforanstaltninger

- Hvis det indåndes : Søg frisk luft.
Søg læge ved betydelig påvirkning.
Hvis bevidstløs - læg i aflåst sideleje og søg lægehjælp.
Hold luftveje frie.
Hvis vejrtrækningen er uregelmæssig eller ophørt, udfør da kunstigt åndedræt.
- I tilfælde af hudkontakt : Kommer stof på huden vaskes straks med store mængder sæbe og vand.
Hvis på beklædning, fjern beklædning.
I tilfælde af hudirritation eller allergiske reaktioner, søg læge.
- I tilfælde af øjenkontakt : Skyl straks med rigelige mængder lunkent vand i mindst 15 minutter, også under øjenlågene.
Søg omgående læge.
Fjern kontaktlinser.
Hold øjet vidt åbent under skylningen.
Beskyt det ubeskadigede øje.
- Ved indtagelse. : Skyl munden med vand og drik derefter rigeligt vand.
Giv aldrig en bevidstløs person noget gennem munden.
Søg læge ved vedvarende symptomer.

4.2 Vigtigste symptomer og virkninger, både akutte og forsinkede

- Symptomer : Ingen information tilgængelig.

4.3 Angivelse af om øjeblikkelig lægehjælp og særlig behandling er nødvendig

- Behandling : Behandles symptomatisk.

PUNKT 5: Brandbekæmpelse

5.1 Slukningsmidler

- Egnede slukningsmidler : Vandtåge
- Uegnede slukningsmidler : Kraftig vandstråle

5.2 Særlige farer i forbindelse med stoffet eller blandingen

- Specifikke farer ved brandbekæmpelse : Opvarmning og brand kan frigive giftig gas.
- Farlige forbrændingsprodukter : Nitrogenoxider (NOx)
Carbonoxider (COx)

FlashGel™ System

Svovloxider (SOx)

5.3 Anvisninger for brandmandskab

Særlige personlige værnemidler, der skal bæres af brandmandskabet : I tilfælde af brand: brug luftforsynet åndedrætsværn. Brug personligt beskyttelsesudstyr.

Yderligere oplysninger : Brug vandtåge til nedkøling af lukkede beholdere.

PUNKT 6: Forholdsregler over for udslip ved uheld

6.1 Personlige sikkerhedsforanstaltninger, personlige værnemidler og nødprocedurer

Sikkerhedsforanstaltninger til beskyttelse af personer : Brug personligt beskyttelsesudstyr. Brug åndedrætsværn ved udførelsen af arbejdsopgaver der involverer potentiel eksponering for dampe fra produktet.

6.2 Miljøbeskyttelsesforanstaltninger

Miljøbeskyttelsesforanstaltninger : Forebyg at produktet kommer i kloakkerne. Sørg for at forhindre yderligere lækage eller udslip, hvis det er sikkerhedsmæssigt muligt.

6.3 Metoder og udstyr til inddæmning og oprensning

Metoder til oprydning : Opbevar og opsaml spild med ikke brændbart absorberende materiale, (f. eks. sand, jord, moler el. vermikulit) og placer det i affaldsbeholdere i henhold til de lokale myndigheders forskrifter (se afsnit 13).

6.4 Henvisning til andre punkter

For personlig beskyttelse se punkt 8.

For bortskaffningsoplysninger se venligst afsnit 13.

PUNKT 7: Håndtering og opbevaring

7.1 Forholdsregler for sikker håndtering

Råd om sikker håndtering : Undgå enhver kontakt - indhent særlige anvisninger før brug. Indånd ikke dampe/støv. Undgå kontakt med huden og øjnene. Rygning, spising og indtagelse af drikke bør være forbudt i anvendelsesområdet. For personlig beskyttelse se punkt 8. Sørg for tilstrækkelig ventilation og/eller udsugning i arbejdsrum. Bortskaffelse af skyllevand skal ske i overensstemmelse med lokale og nationale regler.

Henvisning til brand- og eksplosionsbeskyttelse : Ingen specielle forholdsregler er påkrævet.

Normale foranstaltninger for forebyggende brandbeskyttelse.

Hygiejniske foranstaltninger : Vask hænder før pauser og ved arbejdstids ophør. Der må ikke spises, drikkes eller ryges under brugen. Undgå kontakt med hud, øjne og tøj.

FlashGel™ System

7.2 Betingelser for sikker opbevaring, herunder eventuel uforenelighed

- Krav til lager og beholdere : Vær opmærksom på sikkerhedsforskrifter på etiketten. Emballagen skal holdes tæt lukket. Opbevares på et velventileret sted. Opbevar ikke i varme eller direkte sollys, for at bevare produktkvaliteten.
- Yderligere information om opbevaringsstabilitet : Ingen nedbrydning ved lagring og brug som beskrevet.

7.3 Særlige anvendelser

- Særlige anvendelser : Ingen information tilgængelig.

PUNKT 8: Eksponeringskontrol/personlige værnemidler

8.1 Kontrolparametre

Grænseværdier for erhvervsmæssig eksponering

Indeholder ingen stoffer med grænseværdi for erhvervsmæssig eksponering.

8.2 Eksponeringskontrol

Tekniske foranstaltninger

Undgå stænk.

Personlige værnemidler

Beskyttelse af øjne : Beskyttelsesbriller

Beskyttelse af hænder

Materiale : Nitrilgummi

Bemærkninger : Vær opmærksom på informationen givet af producenten omkring permeabilitet og gennemtrængningstider og om specielle arbejdspladsforhold (mekanisk belastning, varighed af kontakt). Uigennemtrængelige handsker gennemtrængningstid : > 480 min
De valgte beskytteshandsker skal opfylde specifikationerne i EUs Forordning 2016/425 samt standarden EN 374, der er afledt deraf.

Beskyttelse af hud og krop : Vælg kropsbeskyttelse i henhold til mængde og koncentration af det farlige stof i arbejdsområdet.
Uigennemtrængelig beklædning
Letvægts beskyttelsesbeklædning

Åndedrætsværn : Åndedrætsværn med gasfilter (EN 141)

PUNKT 9: Fysiske og kemiske egenskaber

9.1 Oplysninger om grundlæggende fysiske og kemiske egenskaber

Fysisk form : væske

Udseende : gele

FlashGel™ System

Farve	:	klar
Lugt	:	Ingen data tilgængelige
Smeltepunkt/frysepunkt	:	Ingen data tilgængelige
Kogepunkt/Kogepunktsinterval	:	Ingen data tilgængelige
Brandfare	:	Ingen data tilgængelige
Højeste eksplosionsgrænse / Øvre brændpunktsgrense	:	Ingen data tilgængelige
Laveste eksplosionsgrænse / Nedre brændpunktsgrense	:	Ingen data tilgængelige
Flammepunkt	:	Ingen data tilgængelige
Selvantændelsestemperatur	:	Ingen data tilgængelige
Dekomponeringstemperatur Dekomponeringstemperatur	:	Ingen data tilgængelige
pH-værdi	:	Ingen data tilgængelige
Viskositet Viskositet, kinematisk	:	Ingen data tilgængelige
Opløselighed Vandopløselighed	:	opløselig
Fordelingskoefficient: n-oktanol/vand	:	Ingen data tilgængelige
Damptryk	:	Ingen data tilgængelige
Relativ massefylde	:	Ingen data tilgængelige
Massefylde	:	Ingen data tilgængelige
Relativ dampvægtfylde	:	Ingen data tilgængelige
Partikelegenskaber	:	Ingen data tilgængelige

9.2 Andre oplysninger

Ingen data tilgængelige

PUNKT 10: Stabilitet og reaktivitet

10.1 Reaktivitet

Ingen nedbrydning ved lagring og brug som beskrevet.

10.2 Kemisk stabilitet

Stabilt under de anbefalede opbevaringsforhold.

FlashGel™ System

10.3 Risiko for farlige reaktioner

Farlige reaktioner : Ingen kendte.

Stabilt under de anbefalede opbevaringsforhold.
Ingen specielle nævneværdige farer.

10.4 Forhold, der skal undgås

Forhold, der skal undgås : Varme.

10.5 Materialer, der skal undgås

Materialer, der skal undgås : Oxidationsmidler
Stærke syrer og stærke baser

10.6 Farlige nedbrydningsprodukter

Nedbrydes ikke, hvis anvendt som beskrevet.

PUNKT 11: Toksikologiske oplysninger

11.1 Oplysninger om fareklasser som defineret i forordning (EF) nr. 1272/2008

Akut toksicitet

Akut oral toksicitet : Estimat for akut toksicitet: > 2 000 mg/kg
Metode: Beregningsmetode

Akut toksicitet ved indånding : Bemærkninger: Ingen data tilgængelige

Akut dermal toksicitet : Bemærkninger: Ingen data tilgængelige

Hudætsning/-irritation

Bemærkninger : Ingen data tilgængelige

Alvorlig øjenskade/øjenirritation

Bemærkninger : Ingen data tilgængelige

Respiratorisk sensibilisering eller hudsensibilisering

Bemærkninger : Ingen data tilgængelige

Kimcellemutagenicitet

Genotoksicitet in vitro : Bemærkninger: Ingen data tilgængelige

FlashGel™ System

Kræftfremkaldende egenskaber

Bemærkninger : Ingen data tilgængelige

Reproduktionstoksicitet

Virkninger på fertilitet : Bemærkninger: Ingen data tilgængelige

Enkel STOT-eksponering

Bemærkninger : Ingen data tilgængelige

Gentagne STOT-eksponeringer

Bemærkninger : Ingen data tilgængelige

Aspiration giftighed

Ingen aspirationsgiftighedsklassifikation

11.2 Oplysninger om andre farer

Hormonforstyrrende egenskaber

Vurdering : Substansen/blandingen indeholder ikke komponenter, der anses at have egenskaber med hormonforstyrrende virkning i henhold til REACH Artikel 57(f) eller Kommissionens delegerede forordning (EU) 2017/2100 eller Kommissionens forordning (EU) 2018/605 på niveauer på 0.1 % eller derover.

Yderligere oplysninger

Bemærkninger : Ingen data tilgængelige

FlashGel™ System

PUNKT 12: Miljøoplysninger

12.1 Toksicitet

Toksicitet overfor fisk : Bemærkninger: Ingen data tilgængelige

12.2 Persistens og nedbrydelighed

Biologisk nedbrydelighed : Bemærkninger: Ingen data tilgængelige

12.3 Bioakkumuleringspotentialer

Bioakkumulering : Bemærkninger: Ingen data tilgængelige

12.4 Mobilitet i jord

Spredning til forskellige miljøer : Bemærkninger: Ingen data tilgængelige

12.5 Resultater af PBT- og vPvB-vurdering

Vurdering : Dette stof/blanding indeholder ingen komponenter, der anses for at være enten persistente, bioakkumulerende og toksiske (PBT) eller meget persistente og meget bioakkumulerende (vPvB) ved niveauer på 0,1% eller højere.

12.6 Hormonforstyrrende egenskaber

Hormonforstyrrende potentialer : Substansen/blandingen indeholder ikke komponenter, der anses at have egenskaber med hormonforstyrrende virkning i henhold til REACH Artikel 57(f) eller Kommissionens delegerede forordning (EU) 2017/2100 eller Kommissionens forordning (EU) 2018/605 på niveauer på 0.1 % eller derover.

12.7 Andre negative virkninger

Yderligere økologisk information : Ingen data tilgængelige

PUNKT 13: Bortskaffelse

13.1 Metoder til affaldsbehandling

Produkt : Bortskaf indhold/emballage i henhold til lokale regler.
Kontakt renovationsvæsenet.
Affald må ikke komme i kloakken.

Forurenede emballage : Bortskaffes som ikke-forarbejdet produkt.
Tomme beholdere må ikke genbruges.

FlashGel™ System

PUNKT 14: Transportoplysninger

IATA		Ikke farligt gods
14.1 UN-nummer	:	Ikke anvendelig
14.2 UN-forsendelsesbetegnelse (UN proper shipping name)	:	Ikke anvendelig
14.3 Transportfareklasse(r)	:	Ikke anvendelig
14.4 Emballagegruppe	:	Ikke anvendelig
14.5 Miljøfarer	:	nej
IMDG		Ikke farligt gods
14.1 UN-nummer	:	Ikke anvendelig
14.2 UN-forsendelsesbetegnelse (UN proper shipping name)	:	Ikke anvendelig
14.3 Transportfareklasse(r)	:	Ikke anvendelig
14.4 Emballagegruppe	:	Ikke anvendelig
14.5 Miljøfarer	:	Marin forureningsfaktor (Marine pollutant): nej
ADR		Ikke farligt gods
14.1 UN-nummer	:	Ikke anvendelig
14.2 UN-forsendelsesbetegnelse (UN proper shipping name)	:	Ikke anvendelig
14.3 Transportfareklasse(r)	:	Ikke anvendelig
14.4 Emballagegruppe	:	Ikke anvendelig
14.5 Miljøfarer	:	nej
RID		Ikke farligt gods
14.1 UN-nummer	:	Ikke anvendelig
14.2 UN-forsendelsesbetegnelse (UN proper shipping name)	:	Ikke anvendelig
14.3 Transportfareklasse(r)	:	Ikke anvendelig
14.4 Emballagegruppe	:	Ikke anvendelig
14.5 Miljøfarer	:	nej
DOT		Ikke farligt gods
14.1 UN-nummer	:	Ikke anvendelig
14.2 UN-forsendelsesbetegnelse (UN proper shipping name)	:	Ikke anvendelig
14.3 Transportfareklasse(r)	:	Ikke anvendelig
14.4 Emballagegruppe	:	Ikke anvendelig

FlashGel™ System

TDG		: Ikke farligt gods
14.1 UN-nummer		: Ikke anvendelig
14.2 UN-forsendelsesbetegnelse (UN proper shipping name)		: Ikke anvendelig
14.3 Transportfareklasse(r)		: Ikke anvendelig
14.4 Emballagegruppe		: Ikke anvendelig
14.5 Miljøfarer		: nej

14.6 Særlige forsigtighedsregler for brugeren

Medfølgende transportklassifikation(er) er kun til information og er udelukkende baseret på egenskaberne af det udpakke materiale, som det beskrives i dette sikkerhedsdatablad. Transportklassifikationerne kan variere efter transportmåde, pakkestørrelse og variationer i regioners og landes bestemmelser.

14.7 Bulktransport til søs i henhold til IMO-instrumenter

Ikke relevant for produktet, som det leveres.

PUNKT 15: Oplysninger om regulering

15.1 Særlige bestemmelser/særlig lovgivning for stoffet eller blandingen med hensyn til sikkerhed, sundhed og miljø

REACH - Kandidatliste over stoffer, der vækker meget store betænkeligheder til godkendelse (Artikel 59) : Ikke anvendelig

REACH - Fortegnelse over stoffer, der kræver godkendelse (Bilag XIV) : Ikke anvendelig

Forordning (EU) 2019/1021 om persistente organiske miljøgifte (omarbejdning) : Ikke anvendelig

REACH - Begrænsninger vedrørende fremstilling, markedsføring og anvendelse af visse farlige stoffer, blandinger og artikler (Bilag XVII) : Ikke anvendelig

Seveso III: Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/18/EU om kontrol med risikoen for større uheld med farlige stoffer. Ikke anvendelig

Vandforureningsklasse (Tyskland) : WGK 2 udgør en væsentlig trussel mod vandmiljøet
Klassificering i henhold til AwSV (anlæg til håndtering af stoffer, som er farlige for vandmiljøet), bilag 1 (5.2)

15.2 Kemikaliesikkerhedsvurdering

kræves ikke

FlashGel™ System

PUNKT 16: Andre oplysninger

Klassifikation af præparatet:		Klassifikationsprocedure:
Skin Irrit. 2	H315	Beregningsmetode
Eye Irrit. 2	H319	Beregningsmetode
Skin Sens. 1	H317	Beregningsmetode

Fuld tekst af H-sætninger

H226	:	Brandfarlig væske og damp.
H302	:	Farlig ved indtagelse.
H314	:	Forårsager svære ætsninger af huden og øjenskader.
H317	:	Kan forårsage allergisk hudreaktion.
H318	:	Forårsager alvorlig øjenskade.

Fuld tekst af andre forkortelser

Acute Tox.	:	Akut toksicitet
Eye Dam.	:	Alvorlig øjenskade
Flam. Liq.	:	Brandfarlige væsker
Skin Corr.	:	Hudætsning
Skin Sens.	:	Hudsensibilisering

ADR - European Agreement concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Road; ATE - Acute Toxicity Estimate; AwSV - Verordnung über Anlagen zum Umgang mit wassergefährdenden Stoffen / Ordinance on facilities for handling substances that are hazardous to water; BPR – Biocidal Product Regulation; bw - Body weight; CAS - Chemical Abstract Service; CLP - Classification Labelling Packaging Regulation, Regulation (EC) No 1272/2008; CMR - Carcinogen, Mutagen or Reproductive Toxicant; DIN - Standard of the German Institute for Standardisation; DNEL-Derived No Effect Level; DOT - Department of Transportation; EC – European Community; ECHA - European Chemicals Agency; EC-Number - European Community number; ECx - Concentration associated with x% response; EmS (Emergency Response Procedures for Ships Carrying Dangerous Goods); EN – European Standard; ErCx - Concentration associated with x% growth rate response; ERG - Emergency Response Guide; EU OEL - European Occupational Exposure Limit; GHS -Globally Harmonized System of Classification and Labelling of Chemicals; GLP - Good Laboratory Practice; GV – Danish Exposure Limits for Substances and Materials; IARC - International Agency for Research on Cancer; IATA - International Air Transport Association; IBC - International Code for the Construction and Equipment of Ships carrying Dangerous Chemicals in Bulk; IC50 - Half maximal inhibitory concentration; IMDG - International Maritime Dangerous Goods; LC50 - Lethal Concentration to 50 % of a test population; LD50 - Lethal Dose to 50% of a test population (Median Lethal Dose); LOFT - Danish Threshold Limit Value; MAK - German Threshold Limit Value; MARPOL - International Convention for the Prevention of Pollution from Ships; n.o.s. - Not Otherwise Specified; NIOSH/Guide – National Institute of Safety and Health Guidebook; NO(A)EC - No Observed (Adverse) Effect Concentration; NO(A)EL - No Observed (Adverse) Effect Level; NTP - National Toxicology Program; OECD - Organization for Economic Co-operation and Development; PBT - Persistent, Bioaccumulative and Toxic substance; PEL - Permissible Exposure Limit; PNEC - Predicted no Effect Concentration; REACH - Regulation (EC) No 1907/2006 of the European Parliament and of the Council concerning the Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals; REL - Recommended Exposure Limit; RID - Regulations concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Rail; STEL - Short-Term Exposure Limit; TDG - Transportation of Dangerous Goods; TGG – Dutch Threshold Limit Value; TGV – Swedish OEL; TLV Threshold Limit Value; TLV-C - Threshold Limit Value Ceiling; TWA -Time Weighted Average; UDS - Unscheduled DNA Synthesis; UN - United Nations; VLE - Valeurs limites d'exposition professionnelle aux agents chimiques en France; VME - Valeur (Limite) Moyenne d'Exposition; VOC - Volatile Organic Compound[s]; WEEL - Workplace Environmental Exposure Level; % w/w Percent weight by weight; %(V) Percent Volume

FlashGel™ System

Yderligere oplysninger

Andre oplysninger : Dette sikkerhedsdatablad er et generisk europæisk sikkerhedsdatablad og indeholder derfor ikke alle specifikke oplysninger for hvert europæisk land.

Dato format : dd.mm.åååå

Informationerne i dette Arbejdshygieniske Datablad er efter vor bedste viden, oplysninger og overbevisning korrekte på datoen, hvor det er trykt. Informationerne tjener kun som vejledning til sikker håndtering, brug, forarbejdning, lagring, transport, disponering og frigivelse og kan ikke betragtes som en garanti eller kvalitetsangivelse. Informationerne vedrører kun det udtrykkeligt angivne materiale og er ikke gældende for dette materiale anvendt i kombination med andre materialer eller forarbejdning, medmindre udtrykkeligt anført i teksten.

99 / DA